

Крепкими винами славится «Дионис» (Симферополь), завод «Коктебель» - своими уникальными десертными винами и коньяками. Настоящим заповедником исконно крымских аборигенных сортов винограда (например, «Черный доктор») является «Солнечная долина». Красные и белые игристые вина выпускает севастопольский комбинат «Золотая балка».

Иногда, возникает вопрос, а почему туризм? Надо учитывать, что вино, в отличие от людей не всегда «любит» путешествовать. Как считают специалисты, в дороге оно может претерпеть некоторые изменения и не всегда в хорошую сторону. На таком основании много гурманов специально отправляются путешествовать, чтобы оценить, попробовать игристые вина во Франции. Прелесть дегустационного туризма вовсе не в осмотре достопримечательностей. Встречи с людьми, которые производят этот напиток - вот что остается в памяти. Настоящий производитель влюблен в свое дело, и беседовать с таким человеком весьма интересно. Некоторые эстеты предпочитают останавливаться в замках виноделов, чтобы пообщаться с этими именитыми людьми. Винный тур интересен и тем, что наряду с обычными сортами можно открыть местные марки вина, которые не всегда имеются в продаже. Программы для винных туров есть во всех известных винодельческих странах. И каждая страна обладает "изюминкой", знакомиться с которой имеет смысл только там. К примеру, в Италии можно узнать все или почти все о знаменитом кьянти. Испания предлагает самый богатый дегустационный материал хересов. Португалия – родина портвейна, и знакомиться с этим напитком в максимально приближенных к оригинальным условиям можно только здесь. На Кипре стоит посетить известный во всем мире винный фестиваль в Лимассоле. Венгрия знаменита "королем вин" - Токаем. Свои неповторимые вина и традиции есть в Германии, Австрии, Греции, Румынии, Болгарии, Хорватии. Но все-таки самую интересную программу винного путешествия предлагают в стране самых богатых винных традиций – Франции.

Источники и литература

1. Авидзба А.М., Иванченко В.И. Виноградарство и виноделие Украины: прошлое, настоящее и перспективы // Виноград и вино России. – № 5. – 2000 г. – С. 45–47.
2. Рыбинцев В. Хоффман. Винный туризм как инструмент оживления хозяйственной деятельности. // Виноград и вино России. – № 2. – 2000 г. – С. 45- 47.
3. Обзор рынка вина и виноделия в АПК. Экономический доклад Главного управления статистики в Автономной Республике Крым. – 26 с.

Матюхін В.О., Ахемян А.М., Кобзєва О.В.

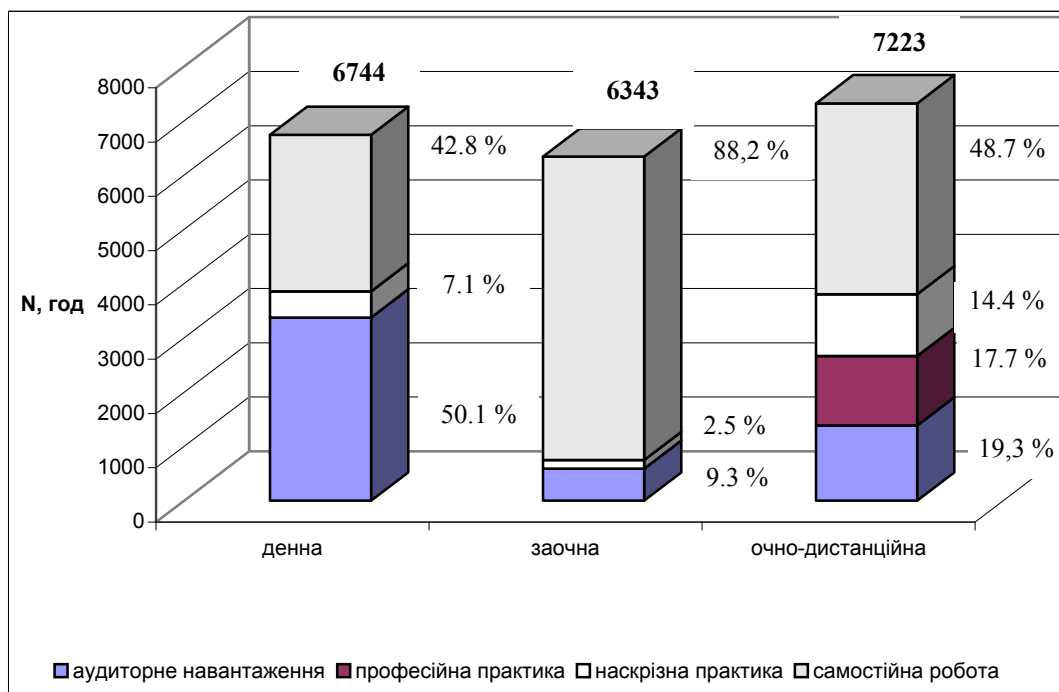
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОЧНО-ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИСТИЧНОЇ ТА КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Для ефективного управління туристичною та курортною галуззю актуальною проблемою постає підготовка та перепідготовка менеджерів з вищою фаховою освітою. В роботах Квартального В.А. [1], Зоріна І.В. [2] та Федорченка В.К. [3] розглядаються питання розробки нових технологій навчання в туристичній освіті. Проблемним питанням залишається органічне поєднання академічної та практичної підготовки студентів і впровадження новітніх методик з використанням сучасних інформаційних технологій у навчальний процес. Метою даної роботи є обґрунтування ефективності запропонованої очно-дистанційної форми навчання для підвищення якості підготовки та перепідготовки менеджерів туристичної і курортної галузі. Відповідно до статті 42 Закону України «Про вищу освіту» класичні форми навчання (очна, заочна, дистанційна і вечірня) можуть бути поєднані.

Сутність очно-дистанційного навчання полягає, з одного боку, в рівномірному щотижневому розподілі навантаження навчального процесу. Для студентів, які поступили на I курс бакалаврату (термін навчання 4р. бм.), загальне семестрове навантаження збільшено в середньому в два рази по відношенню до навантаження заочної форми навчання і становить 12 годин на тиждень. Для студентів, які мають попередню освіту (рівень молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста), щотижневє семестровє навантаження відповідає годинам заочної форми навчання.

З іншого боку, в семестровє щотижневє навантаження для студентів II – IV курсів бакалаврату введена така форма організації навчального процесу (відповідно до статті 43 Закону України «Про вищу освіту») як практична підготовка, яку ми назвали «професійна практика». Два рази на тиждень студенти на протязі навчального року проходять відповідно до рейтингового відбору та своєї спеціальності практику на майбутніх об'єктах професійної діяльності в державних та комерційних організаціях.

Порівняльна структура навантаження для студентів бакалаврату при денній, заочній та очно-дистанційній формі навчання представлена на рис. 1.

Рис.1. Порівняльна структура навантаження при різних формах навчання

При цьому слід відзначити зростання питомої ваги різних видів практики. Так, професійна практика становить біля 18%, а наскрізна практика (ознайомча після 2-го семестру, навчальна після 4-го семестру, навчально-виробнича після 6-го семестру, I виробнича після 8-го, та II виробнича після 9-го семестру) становить понад 14% навантаження навчального процесу. Разом всі види практик становлять 32% загального навантаження. Це відповідає досвіду європейських вищих навчальних закладів.

Наприклад, у Сурейському університеті Великобританії при навчанні менеджерів туризму в бакалавраті практика становить біля 40% загального навантаження. Крім того, значна кількість університетів Західної Європи здійснює підготовку фахівців саме з менеджменту туризму. Тому при розробленні навчальних планів був врахований взаємозв'язок професійно-орієнтованих дисциплін із різноманітним контингентом суб'єктів туристичної діяльності, кожен з яких має свої цілі. Перелік навчальних дисциплін для спеціалізацій “Менеджмент туризму та готельного бізнесу”, “Менеджмент курортної сфери”, “Менеджмент сільського зеленого туризму” представлений в роботах [4-6].

Запропонована очно-дистанційна форма навчання має певні переваги перед заочною, дистанційною та вечірньою формами навчання. Підвищення якості навчання при очно-дистанційній формі забезпечує стабільне збільшення контингенту студентів за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями. Студенти регулярно потижнево завантажені при очно-дистанційному навчанні: 2 – 3 дні відбуваються аудиторні заняття, 2 дні – професійна практика, 1 день – самостійна робота в науковій бібліотеці НАН України ім. Стефаника. Для студентів, які отримали попередню освіту, аудиторні заняття відбуваються в середньому 1 раз на тиждень, 1 день – самостійна робота у бібліотеці.

Крім того, очно-дистанційна форма навчання передбачає системний підхід до самостійної роботи студента у поєднанні з різними видами її контролю. Протягом семестру проводяться до початку заліково-екзаменаційної сесії такі види контролю та самостійної роботи студентів:

- контроль підсумковий КП (виконання курсових і контрольних робіт);
- модульний контроль МК (виконання кейсів, тестових завдань; підготовка до колоквиумів);
- поточний контроль ПК (підготовка рефератів за тематикою невідвідуваних занять; підготовка тез доповідей до практичних та семінарських занять; виконання розрахункових робіт; підготовка до тренінгів та лабораторних робіт на комп'ютері);
- самоконтроль СК (підготовка тематичних конспектів; виконання тестів на комп'ютері після занять; підготовка конспектів першоджерел; підготовка контрольних питань та відповідей на семінарські і практичні заняття).

У навчальному процесі при очно-дистанційній формі навчання задіяні 12 видів самостійної роботи студентів, які об'єднані у 4 блоки контролю (рис.2).

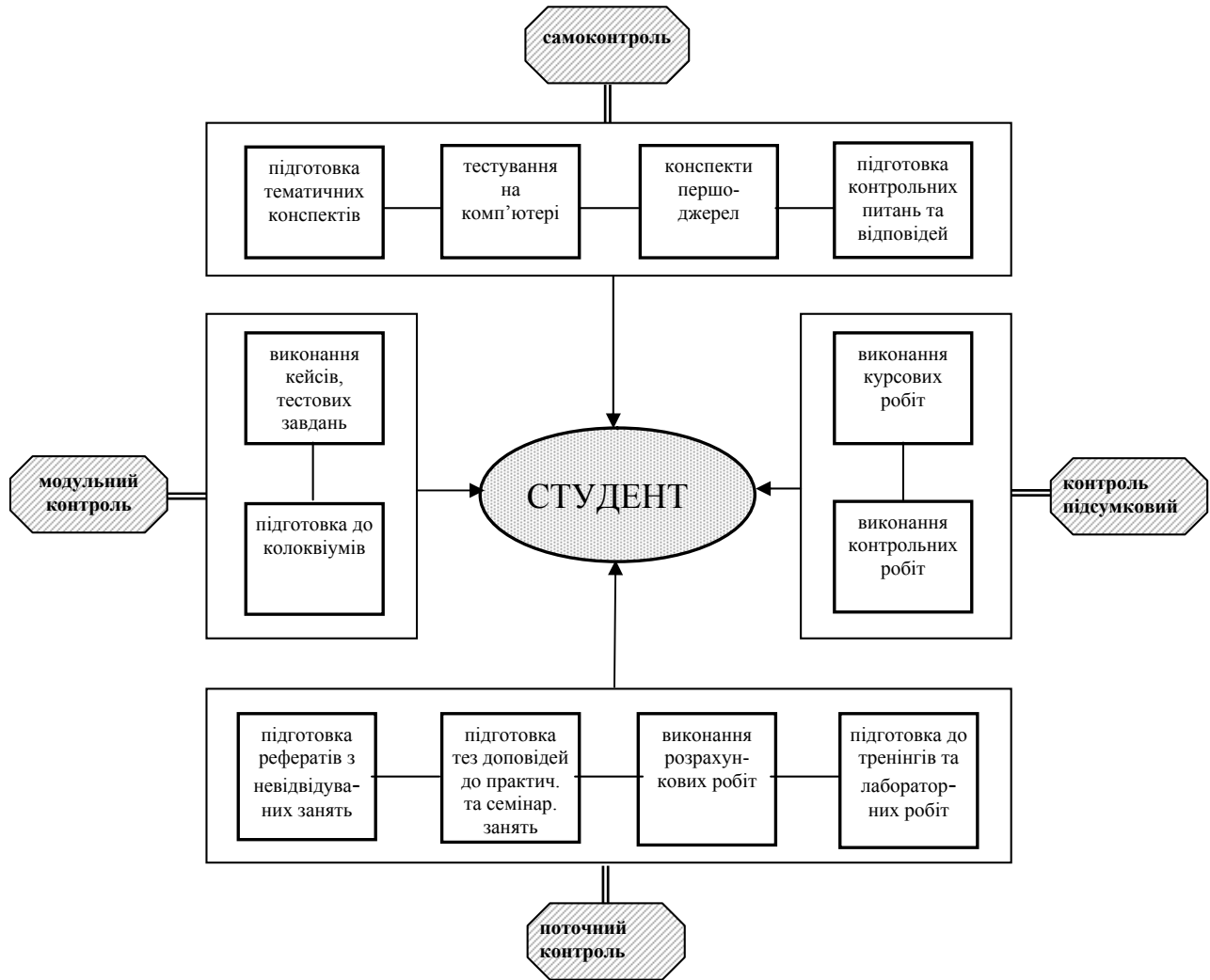

Рис. 2 Система контролю та структура самостійної роботи студентів

Особливістю очно-дистанційної форми навчання є також використання системи елементів сучасних інформаційних технологій (рис. 3).

За допомогою електронної пошти та мережі Інтернет (на сайті регіонального підрозділу) студент може отримати: інформацію щодо розкладів занять та заліково-екзаменаційної сесії; завдання для самостійної роботи; тестові контрольні завдання; завдання для проходження різних видів практик; ситуативні задачі з навчальних дисциплін; тематику курсових та контрольних робіт та методичні рекомендації щодо їх написання.

За допомогою електронної пошти студент може відправити викладачам для перевірки: контрольну та курсову роботу; звіт про проходження практики; зміст дипломної роботи для погодження.

Крім того, в мережі Інтернет студенти виконують такі практичні заняття:

замовлення літератури за спеціальністю; пошук вакансій за фахом; робота з інформаційною базою міністерств та відомств (в т.ч. Державної туристичної адміністрації України); робота з глобальними системами бронювання (наприклад, Amadeus, Galileo, Matisse); планування турів з описом тур-пакетів та розрахунком їх вартості (з використанням програм "Мастер-тур", "Само-тур", "TurWin" та ін.).

Керівництво самостійною роботою студента може здійснюватись викладачами та методистами з використанням електронної пошти.

Проведений аналіз фінансових витрат на оплату праці професорсько-викладацького складу та методистів (рис. 4) та доходів показує, що при очно-дистанційному навчанні доходи незначно зменшуються по відношенню до заочної форми навчання і перевищують доходи від денної форми навчання (рис. 5).

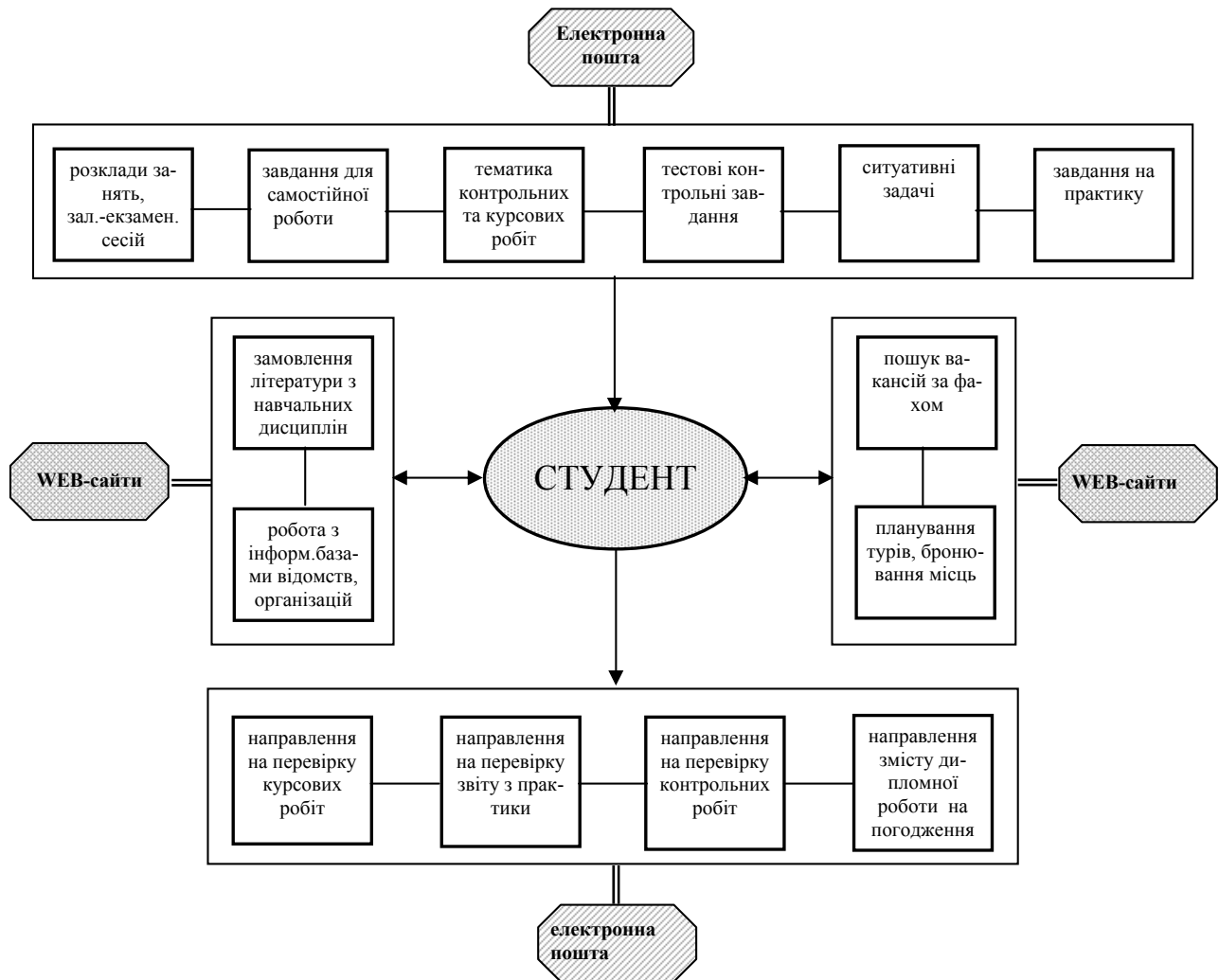

Рис. 3 Використання системи елементів інформаційних технологій

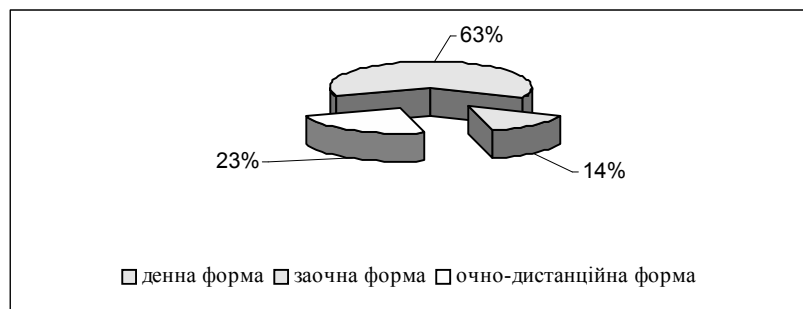

Рис. 4. Відносні витрати на оплату праці викладачів та методистів при різних формах навчання

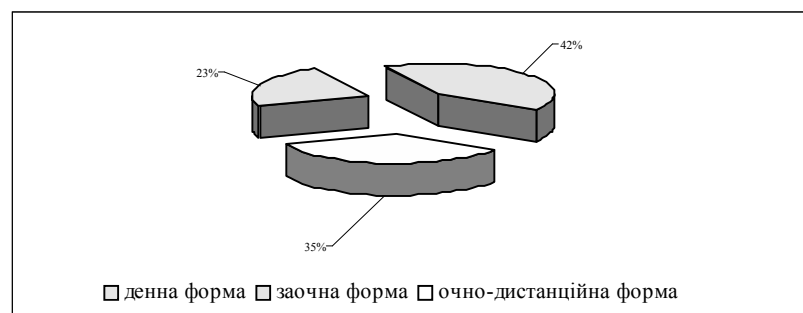

Рис. 5. Відносний дохід при різних формах навчання

Впровадження очно-дистанційної форми навчання потребує проведення певної організаційної та ме-

тодичної роботи. Це погодження баз професійної практики. На даний час бази практики Прикарпатської філії МАУП погоджені з понад 20-ма державними і комерційними організаціями Львівської області: від Управління курортів та туризму Львівської облдержадміністрації до відомих туроператорів та готелів.

Проведена також розробка положення про рейтинговий відбір студентів для проходження професійної практики. Всього за 2004 рік професійну практику пройшло понад 100 студентів II – III курсів. Рейтинговий відбір пройшли біля 80% студентів.

Розроблені програми професійної практики (стажування) в турфірмах та готелях. Переважна більшість студентів отримала позитивні відгуки від керівників баз професійної практики, деякі студенти отримали запрошення на роботу.

Структура навчального процесу для студентів бакалаврату при очно-дистанційній формі навчання (термін навчання 4р. бміс.) представлено на рис.6.

Місяць навчального року	I			II			III			IV			V			VI			VII														
Тиждень навчального року	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	
КУРС	I	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	II	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	V	.	.	.	∴	O	O	O	O	O	O	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	II	II					

Місяць навчального року	VIII			IX			X			XI			XII			Аудит.на впроф. практика	Екзменаційна сесія	На-скрізна практика	Державні екза-мени	Кані-кули	Підготовка до держ. атестації	В С Ь О Г О											
Тиждень навчального року	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47								48	49	50	51	52						
КУРС																Позначення																	
																.	∴	O	II	=	x												
	I	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	O	O	O	O	=	=	=	=	=	=	34	6	4		8						52	
	II	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	O	O	O	O	O	=	=	=	=	=	=	32	6	6		8						52	
	III	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	O	O	O	O	O	=	=	=	=	=	=	32	6	6		8						52	
IV	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	O	O	O	O	=	=	=	=	=	=	=	32	6	4		10						52		
V	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	1	6		2						14	26

Рис. 6. Структура навчального процесу (для бакалаврів)

Структура навчального процесу при очно-дистанційній формі навчання для студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст (термін навчання 3 роки) на базі молодшого спеціаліста відповідного напрямку представлено на рис. 7.

Місяць навчального року	I			II			III			IV			V			VI			VII													
Тиждень навчального року	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
КУРС	III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	.	.	.	.	.	.	.
	IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	.	.	.	.	.	.	.
	V	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	.	.	.	∴	O	O	O	O	+

Місяць навчального року	VIII			IX			X			XI			XII			Ауди-торне навчання	Екзменаційна сесія	Прак-тика	Підго-товка дип-ломної роботи	Державна атеста-ція	Кані-кули	В С Ь О Г О										
Тиждень навчального року	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47								48	49	50	51	52					
КУРС																Позначення																
																.	∴	O	+	II	=											
	III	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	=	=	=	=	38	6								8
IV	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	∴	∴	∴	=	=	=	=	=	=	38	6								8	52
V	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	∴	∴	22	4	4		19	2				52

Рис. 7. Структура навчального процесу для спеціалістів

(базова освіта – молодший спеціаліст відповідного напрямку)

З метою залучення до фахового навчання різних представників туристичного бізнесу було розроблено 8 навчальних планів в залежності від базової освіти студентів для 3-х спеціалізацій з менеджменту туризму та готельного бізнесу, курортної сфери, сільського зеленого туризму (табл. 1).

Запропонована очно-дистанційна форма навчання відповідає також основним положенням Болонського процесу, де кредити ECTS базуються на повному навантаженні студента (в т.ч. практика, самостійна робота), а не обмежуються лише аудиторними годинами. В програмних документах Науково-методичного центру вищої освіти МОН України “Проблеми вищої освіти України у контексті Болонського процесу” [6] підкреслено значення “повноцінної самостійної роботи (студента) в лабораторіях, читальних залах, на об’єктах майбутньої професійної діяльності, що особливо важливо для системи дистанційного навчання”.

Органічне поєднання теоретичної підготовки на аудиторних заняттях та практичної підготовки на професійній практиці надає можливість випускникам Прикарпатської філії МАУП впевнено почувати себе на туристичному ринку праці і сприяє їх працевлаштуванню за фахом.

Таблиця 1

№ п/п	Базова освіта	Термін навчання	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Кваліфікація
1	Повна загальна середня освіта	2р. 6м.	молодший спеціаліст	Менеджер: туризму та готельного бізнесу; курортної сфери; сільського туризму
2	Повна загальна середня освіта	4р. 6м.	Бакалавр	Бакалавр менеджменту
3	Молодший спеціаліст напрямку "Менеджмент", "Економіка і підприємництво"	2р. 3м.	Бакалавр	Бакалавр менеджменту
4	Молодший спеціаліст напрямку "Менеджмент", "Економіка і підприємництво"	3 р.	Спеціаліст	Менеджер: туризму та готельного бізнесу; курортної сфери; сільського туризму
5	Молодший спеціаліст іншого напрямку	2р. 9м.	Бакалавр	Бакалавр менеджменту
6	Бакалавр напрямку "Менеджмент"	1р. 3м.	Спеціаліст	Менеджер: туризму та готельного бізнесу; курортної сфери; сільського туризму
7	Бакалавр, спеціаліст іншого напрямку	2 р.	Спеціаліст	Менеджер: туризму та готельного бізнесу; курортної сфери; сільського туризму
8	Спеціаліст іншого напрямку	1р. 6м.	Спеціаліст (пере – підготовка)	Менеджер: туризму та готельного бізнесу; курортної сфери; сільського туризму

Проведена розробка очно-дистанційної форми навчання забезпечує підвищення якості підготовки та перепідготовки менеджерів туристичної і курортно-рекреаційної галузі, економічну доцільність навчального процесу за рахунок збільшення контингенту студентів та сучасний рівень практичної підготовки студентів за фахом.

Перспективою подальшого розвитку очно-дистанційної форми навчання є перехід на кредитно-модульну систему, що відповідає вимогам Болонського процесу.

Джерела та література

1. Квартальнов В.А. Биосфера и туризм [в 5 Т.] / Т.4 Образовательное пространство и туристское законодательство. – Москва: Наука, 2002.
2. Зорин И.В. Теоретические основы профессионального туристского образования. – Москва: Советский спорт, 2001.
3. Федорченко В.К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму. – Київ: Слово, 2004.
4. Матюхін В.О., Кашуба Я.М. Інноваційний навчальний проект туристичного менеджменту. Наукові праці МАУП, вип.3. – Київ, 2002.
5. Матюхін В.А. Инновационный учебный проект «Менеджмент курортной сферы» // Культура народов Причерноморья. – № 34. – 2002.
6. Матюхін В.А. Разработка учебного проекта «Менеджмент сельского зеленого туризма» // Международный форум «Молодежь. Спорт. Туризм». Квартальновские научные чтения (научный альманах). – Москва, 2004.
7. Сухарніков Ю.В. Проблеми вищої освіти України у контексті Болонського процесу // Стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції – Судак, 2003.